

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxviième ANNÉE

15 Octobre 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 331

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Âlâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

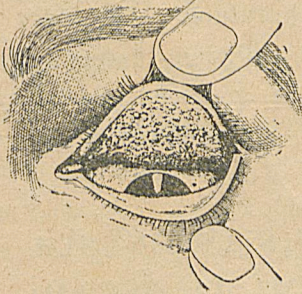
15 Teşrini evvel 1931

A'MALIK

SEBEBLERİ VE KORUNMA ÇARELERİ

Hastalık neticesi olarak gözün şeffaf kısmının kenarında damarlar peyda olduğu ve gözün bu kısmını sardığı görülür. Bu marezi hâlin adı **Pannüs** dır . (Şekil : 18)

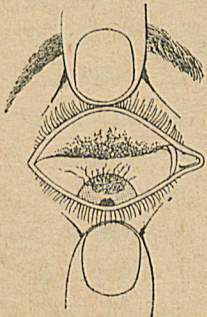

(Şekil 16)

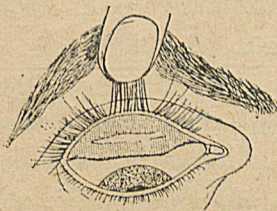
ile zail olur ve trahom pannüsünden kolayca ayırd edilebilir. Eskimiş ve sönme devrine girmiş Trahomun mühim bir 'alâmeti üst kapağın iç tarafında husule gelen nasırlardır . [Şekil : 19]

(Şekil 17) Eskimiş Trahomlu gözlerin hali

(Şekil 18) Trahomlu göz zarı iltihabi ve nümnelik olacak Pannüs

(Şekil 19) Şiddetli şekillerinde, sönmüş trahomlu göz zarı iltihabını gösteren nasır

TRAHOM NELER YAPAR ?

Trahom, en ziyade kör yapan hastalıklar dandır demişdik . Mısırdaki yapılan tedkikat buradaki 2300 körün yüzde altmışının trahomdan kör oldukları anlaşılmıştır. Hirschberg ise 1000 a'manın 91'inin trahom neticesi olarak kör olduğunu bulmuştur. Rusyada 21,700 körün yüzde yirmisinin trahomdan kör olduğu anlaşılmıştır .

Doktor Truc ve Trousseau nun tedkikatı Fransa'da 7617 körün 100 de 9'unun trahomdan kör olduklarını meydana koymuştur . Bizdeki körlerin 100 de otuz beşinin trahom neticesi olarak kör oldukları iddi'a oluna bilir. Bu rakamları zikr etmekden maksadımız bu hastalığın rü'yet ni'metini ne kadar tehlikeye düşürücü bir hastalık olduğunu anlatmaktır.

İlk bahar göz nezlesi denilen hastalık trahoma çok benzer fakat bu hastalık sıcak yazlarda olur . Serin zamanlarda ve kışın olmaz ve onun kabarcıkları trahomun kabarcıklarından farklıdır. Havalar soğuyunca geçer, hararetler başladığı zaman tekrar zuhur eder . Bu hastalık 30 yaşını geçenlerde nadiren görülür. Sıraca ve irsi frengi ile münasebeti olduğu düşünülebilir.

Trahomun göze yaptığı fenalıkların bir kısmı hastalığın devamı esnasında , diğer bir kısmı da hastalık geçüb nasırlandıktan sonra görülür :

Birinci kısım: gözün şeffaf kısmını istilâ eden ve Pannus denilen afet ile gözün şeffaf kısmında açılan yaralar ve ba'zan bunun delinmesi ve bu delinmenin 'akibetlerdir , ki bunlardan uzun bahs etmek programımızın haricindedir. Işıktan mu'azzeb olmak , baş ağrısı , göz bebeğinin önünde ve iç tarafında cerahat top-

lanması ve gözün şeffaf kısmının şeffaflığı za'îl olarak rü'yete mani' olması bu 'akıbetlerdendir.

İkinci kısım : Ya'ni hastalık geçerek nasır bağladıkdan sonra trahomun göze yaptığı fenalıklar da şunlardır :

Nasırlanma neticesi olarak göz kapağının buruşması ve göz kapaklarının teşkil ettiği açıklığın daralması, göz kapaklarının zarile asıl gözün beyaz kısmının zarının birbirine yapışması ; bu hale « **Symblépharon** » derler . Gözlerin serbest hareketlerine mani' olur .

Trichiasis ve **Xérosis** hastalıkları trahomun sebep olduğu hastalıklardandır. Trichiasis, kirpiklerin , göze sürünecek bir şekilde vaz'u istikametlerini değiştirmesidir. Bu, ancak bir 'ameliye ile tashih olunur . Da'ima gözün üst kapağında olur. Ba'zan alt kapaklarda da olduğu vardır.

Xérosis, gözün tabi'i rutubetinin za'îl olmasıdır. Bu hale karşı göz hekimliği 'âcizdir ve göz için neticesi vahimdir .

TRAHOMU YAPAN MİKROBDUR

Trahomu yapan mikrob henüz müsbet bir surette ta'yin olunmamıştır. Fakat bu hastalığın 'amilinin mikrob olduğuna hiç şübhe yoktur. Bir gözden diğer göze , bir 'a'ilenin bir ferdinden diğer ferdlerine geçmesi, Eytamhane, Hastahane , Kışla, Mekteb ve emsali yerlerde bu hastalığın münteşir olması ve trahomlu 'a'ile ve ferdlerle temasda bulunanların bu hastalığa tutulmakda olmaları hastalığın amilinin mikrob olduğunu ve bulaşıcı bir hastalık bulunduğunu vazıh bir surette isbat eder.

TRAHOM NASIL BULAŞIR ?

Gözün kapaklarının zarından çıkan akıntı , çapak ya doğrudan doğruya yahud bir vasıta ile sağlam göze temasile hasıl olur . Bu temas, (Trahomun sirayet 'âmili) bahsinde uzunca söylediğimiz veçh ile hastalığın mikrobunu hamil parmaklarla , yahud, havlu , yüz yastığı , mendil , sürme , yatak çarşafı , lavabo gibi

eşya vasıtasile vakı' olur. Sineklerin, hastalığı bulaşdırdığı muhakkaktır . Bir gözün çapağını emen bir sineğin yirmi dört sa'at sonraya kadar sağlam bir göze hastalığı geçirebildiği tecrübe ile anlaşılmıştır .

Trahom hastalığı her devrinde saglamlara geçebilir .

Trahomun mikrobi 50 derece hararetden 30 dakika kaldıktan sonra mahv olur . 32 derece hararetden yarım sa'at kurutulunca da ölüyor ; donmuş gliserin içinde yedi gün yaşıyor .

Bunların bilinmesinde 'amelî fa'ide vardır : her soğuk , her sıcak , hastalığın mikrobunu öldürmüyor .

'İRKİN, İRTİFA'IN VE MEVSİM - LERİN TRAHOMA TE'SİRLERİ

İnsan 'ırklarının cümlesi trahoma tutulabilir . İrtifa' ya'ni yüksek dağlar üzerinde ikamet, hastalığa karşı mu'afiyet vermez . Bununla beraber yüksek yerlerde hastalık azdır. Bunun asıl sebebi, bize kalırsa, dağ başlarında ikamet edenlerin kalabalık olmamasıdır .

BÜNYENİN, YAŞIN VE CİNSİN TRAHOMA TE'SİRİ

Kavi bünyeli de, za'if bünyeli de, kadında , erkek de, çocuk da, ihtiyar da 'aynı derecede hastalığa ma'ruzdur . Asıl mes'eale temizlikde ve hastalıktan sakınmayı az veya çok bilmekdedir .

MEMLEKETLERE VE İKLİMLERE GÖRE TRAHOM

Trahomun fazla olduğu memleketler vardır. Arabistan da , Süriye de , Mısır da, bu hastalık çok dağılmıştır. Mısır da beş sene 'aleddevam göz hekimliği etmiş olduğundan bu memleket kakkında salâhiyyetle söyleye bilirim . Mısır'daki a'malrın 100 de 60 ı trahom neticesidir. Orada göz kapakları kalınlaşmamış ya'ni trahomun en bariz alâmetini arz etmeyen kimselere nâdir tesadüf olunur . Ehalinin 100 de 95 i trahomludur . Şimalî Amerikada ise tek bir trahomlu yok, Mısırdaki tek gözlüler çoktur.

Mısır'ın yerli ehali ve bilhassa fellâh denilen tabakası temizlik mefhumundan 'adeta habersizdirler. Göz kapaklarının kenarlarına üşüşen kara sinekleri koğmak ihtiyacını duymayacak kadar hissiyetleri körleşmiştir. Hastalığın Mısırdaki çokluğunu iklimden ziyade bu pislığe ve hissizliğe atf etmek doğru olur. Rusya da da trahom çoktur. Rusların 'avam tabakasının da pislığı meşhurdur.

TRAHOMDAN KORUNMA YOLLARI

Trahomun sirayet yolları ma'lûm olduktan sonra trahomdan korunmak yolları kendiliğinden anlaşılır. Bununla beraber bu yolları bir daha gözden geçirmek fa'idesiz değildir.

1 — Trahomlu kimseyi, hastalık tamamen şifa buluncaya ve tedavi tam olarak bütün 'arazlar, gerek hastanın his ettiği, gerek hekimin gördüğü bütün 'arazlar ve ifrazat ortadan kalkıncaya kadar sâlim kimselerden ayırmak.

2 — Trahomluların tuvalet levazımını ve eşyasını kendilerinden başkasına kullanırmamak.

3 — Hastalık bir gözde ise, hasta gözü silmek için kullandığı mendil, havlu ve sa'ire ile sağlam gözü sildirmemek ve hasta gözünü sildiği vakit elini sabunla iyice yıkamadan ve mümkünse bir az da alkol veya kolonya ile temizliği kuvvetlendirmeden evvel sâlim göze temas etmemek.

4 — Gözünde artık, çapak ve akıntı bulunmayan hastanın bile eşyasını (Evlerde, Mekteplerde, Kışlalarda) ayırd etmek.

5 — Hastalığın intişarında nezafetsizliğin en müessir bir 'amil olduğunu hastalara, şakirdlere, mu'allimlere, neferlere ve herkese her vasıta ile anlatmak.

6 — Kışlalarda, fabrikalarda, mekteplerde, Hükûmet da'irelerinde, Evlerde, Otellerde, lokantalarda. etc.. ve bilhassa trahomlu hasta bulunan hastahanelerde kara sineklere karşı şiddetli imha tedbirleri almak: Pencereleere, sineklerin geçemeyeceği derecede ince ve sık tellemek, bu suretle **Kara sinek** lerin içeriye

girmelerine meydan brakmamak ve içeriye girmiş olanları öldürecek zehirli kâğıdlar gibi vasıtaları kullanmakda ihmal etmemek. Trahom hastalığı bulunan memleketlerde el ile gözleri ovnamak ve ellerin sık sık yıkanmasına ihtimam etmek.

7 — Trahomsuz mıntakalara, trahomlu hastaların seyr ü seyahatini, Hükûmet emrile, men' etmek. Amerika Muttehid Hükûmetleri trahomluyu topraklarına kabul etmezler, çok haklıdırlar.

8 — Trahom hastalığı olmayan bir memleketde bir trahom hastalığı görülür görülmez Hükûmeti haberdar etmek ve Hükûmet haberdar olmak vazifesini tanımak.

9 — Mekteplerde ve a'ilelerde trahom zuhur ettiği vakit hastanın temas ve civarında olanları derhal mu'ayene ve müşahede altına almak.

10 — Bir trahomluyu, bir frengili gibi tabî ta'kib ve i'tinaya tabî tutmak ve tedavi olunmaya mecbur etmek.

11 — Trahomlu kadınların sütninelige, dadılığa, hasta bakıcılığa girmesine mani' olmak.

12 — Kahve, Bar, Lokanta, Otel gibi yerlerde, hamamlarda müstahdem kimseler ve bilhassa perûkârlar trahomlu olunca tamamen tedavi olunarak sirayet tehlikesinin kalmamış olduğuna da'ir göz hekimi raporu almadıkça hizmet ve san'atlarını icradan men' etmek.

Trahom hakkında halka konferanslar vermek, Sinemalarla hastalığın muhtelif safhalarını, tahribatını göstermek, halk arasına küçük kitaplara sihhî ma'lûmat neşr etmek, mekteplere trahomun tahribatını gösteren lavhalar asmak gibi daha bir çok tedbirler hatıra gelir. Mu'ayyen ve muntazam trahom mücadelesinin ne kadar fa'idedeli ve mü'essir olduğunu göstermek için şunu zikr ederiz, ki Prusyanın 500,000 nüfuslu bir sancağında 40,000 trahomlu mevcut iken on sene devam eden mücadelenin neticesi olarak trahomluların 'adedi 400'e inmiştir.

Trahom bulunmayan memleketler için :

1 — Ahzi 'asker şu 'beleri trahomlu efradı 'askerlik hidmetine kabul etmeyecek .

2 — Her haftada bir def'a bütün 'askerler tıbbi teftişden geçirilecek, me'zuniyyetle evine gitmiş ve 'avdet etmiş olanlar da bu teftişe tabi' olacaktır .

3 — Her trahomlu hastahaneye gönderilecek ve tamamen şifa bulmadıkca tabureu edilmeyecektir .

4 — Temamen şifayab olmayan hiç bir trahomlu bir 'askere, 'askerlik hidmeti müddeti hitam bulmuş olsa dahi terhis tezkiresi verilmeyecektir .

ANKARADA HİMAYE'İ ETFAL MÜESSESESİ VE TRAHOM

Geçen ay Ankarayı dördüncü def'a ziya - retimde 'umran nokta'i nazarından büyük bir terakki gördüğüm gibi sıhhî ve içtima'î müesseselerin artmasına ve tekemmül etmede olmasına da büyük sevinçle şahid oldum . (Çocuk Sarayı) Himaye'i Etfal Cem'iyetinin karargâhıdır .

Müessese fa'al ve münevver genç san'atda - şımız Doktor Fuad Beyin idaresinde işliyor . Çocuk Sarayı , kimsesiz ve fakir çocukların cenneti a'lâsıdır . Fakir ve kimsesiz çocuklar burada tedavi olunuyor ve besleniyorlar . Göz hastalıklarına ayrıca ihtimam olunuyor . Müessesenin göz hekimi Doktor Vefik Hüsnü Bey istediğimiz vesikaları gönderdi, bundan anlaşıyor, ki trahom Ankarada mahsus bir derecede çoktur . Mu'ayyen bir zemân zarfında **Himaye'i Etfal** mu'ayenehanesine müraca'at etmiş olan 135 trahomlunun 46 sı Ankaralıdır, mütebakisi 39 muhtelif memleket ehalisinden ve Ankaradan gelüb geçicidir . Doktor Vefik Hüsnü Bey verdiği rakamların altına şu satırları yazıyor :

Müşahede ve mutala'a : birinci müraca'at eden 741 hastada bulduğumuz göz hastalığının ekseriyetini, gözün, harice ma'ruz olan ve el, sinek, toz, çamaşır, havlu, mendil, etc.. gibi şeyler ve Hıfzı Sıhhaya ri'ayetsizliği mucib olan vukufsuzluk , yaşayış tarzlarının ibtida'i-

liği gibi müsa'id şera'it içinde , birinden diğerine geçen göz zarı iltihabları teşkil etmektedir . Bunlardan en mühimmi ve memleketin birinci derdi olan **trahom** dur. Trahomluların memleketlerini tasnif ettiğimizde, trahomu kesif mntakalardan muhaceret suretile Ankaraya gelüb yerleşen ehali arasında Trahomun en ziyade olduğu görülmektedir .

Trahomlu muhacirlerin, Ankarada fena şera'itde yaşamaları, Ankaralıların yerlileri arasında 'ayni yaşayışda, 'ayni i'tiyadda bulunan kısım ehali arasında hastalığı sirayet ve intişar etdirecekleri şübhesizdir. Trahom ve trahomun daha kolaylıkla intişarına vesile olan Koch - Weeks , diplo bacili ve sa'ir intan mikrobları ile mütehassıl, gözün cerahatlı salgınlarını yapan göz zarı hastalıklarının ehali arasında çoğalmasına mani' olacak tedbirleri birinci derecede mühim 'ad ederiz . 1 Kânuni sani 1929

Dr. Vefik Hüsnü

Hastalıkların intişarına karşı her tarafta görülen hareket ve az çok uyanıklık bize teselli ve şevk verecek mahiyettedir .

GÖZ HASTALIKLARINDAN SAKINMA TEDBİRLERİNE İCMALİ BİR NAZAR

YENİ DOĞAN ÇOCUKLARDA

Validenin doğum yolunun akıntısına hastalık almaktan yeni doğan çocuk nasıl muhafaza olunur ?

Yokarıda uzunca söylendiği üzere , yeni doğan çocuğun göbeği bağlanmadan evvel göz kapakları «Bicarbonat de soude» lu kaynatılmış ılık su ile yahud hafifce sabunla yıkanmalıdır . Eller sabunla tekrar yıkandıktan sonra göz kapaklarının arasına ikinci bir kabda hazırlanmış « Asceptique » ya'ni içinde mikrob bulunmak ihtimâli olmayan bir sudan akıtmalı .

Devam edecek

Mes'ul imtiyaz Sahibi avukat İrfan Emin

[İsmail Hakkı matbaası]